

V L A A M S P A R L E M E N T



stuk **41** (2009-2010) – Nr. 6
ingediend op 18 december 2009 (2009-2010)

Vlaamse Ombudsdienst

Jaarverslag 2008

Gedachtewisseling

Verslag

namens de Commissie voor Woonbeleid, Stedelijk Beleid en Energie
uitgebracht door mevrouw Liesbeth Homans

(Hoofdstuk 5 – Water, Gas en Elektriciteit, delen Gas en Elektriciteit;
hoofdstuk 7 – Wonen;
themadebat over de renovatiepremie)

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Jan Penris.

Vaste leden:

mevrouw Griet Coppé, de heer Carl Decaluwe, mevrouw Veerle Heeren, de heer Veli Yüksel;
de heer Filip Anthuenis, mevrouw Mercedes Van Volcem;
de heren Chris Janssens, Jan Penris, Wim Wienen;
mevrouw Michèle Hostekint, de heer Bart Martens;
de heer Marc Hendrickx, mevrouw Liesbeth Homans;
mevrouw Patricia De Waele;
mevrouw Mieke Vogels.

Plaatsvervangers:

de heren Tom Dehaene, Dirk de Kort, mevrouw Valerie Taeldeman, de heer Koen Van den Heuvel;
de dames Irina De Knop, Vera Van der Borgh;
de heer Frank Creyelman, mevrouw Marleen Van den Eynde, de heer Christian Verougstraete;
de heer Patrick Janssens, mevrouw Els Robeyns;
de heer Bart De Wever, mevrouw Tine Eerlingen;
de heer Peter Reekmans;
de heer Hermes Sanctorum.

Stukken in het dossier:

- 41 (2009-2010) – Nr. 1: Jaarverslag Vlaamse Ombudsdienst
– Nrs. 2 tot 5: Verslagen over gedachteswisselingen

INHOUD

I. Jaarverslag 2008 van de Vlaamse Ombudsdienst	4
1. Toelichting.....	4
1.1. Energie.....	4
1.2. Wonen	5
2. Bespreking in de commissie	9
2.1. Energie.....	9
2.2. Wonen	10
II. Themadebat over de renovatiepremie	12
1. Probleemstelling door de Vlaamse Ombudsdienst	12
2. Standpunt van de Vlaamse Regering	15
2.1. Budgettaire context.....	15
2.2. Timing	16
2.3. Communicatie	16
2.4. Rol van het Agentschap Wonen-Vlaanderen	17
3. Bespreking in de commissie	19

Op donderdag 3 december 2009 stelde de Vlaamse ombudsman in de commissie voor Woonbeleid, Stedelijk Beleid en Energie het jaarverslag 2008 van de Vlaamse Ombudsdienst voor. Aansluitend hield de commissie een themadebat over de renovatiepremie.

Mevrouw Freya Van den Bossche, Vlaams minister van Energie, Wonen, Steden en Sociale Economie, was verontschuldigd om gezondheidsredenen. In haar plaats vertegenwoordigde minister Ingrid Lieten de Vlaamse Regering.

I. JAARVERSLAG 2008 VAN DE VLAAMSE OMBUDSDIENST

1. Toelichting

1.1. *Energie*

Vlaams ombudsman ad interim *Nan Van Zutphen* meldt dat de Vlaamse Ombudsdienst jaarlijks enkele honderden klachten ontvangt over energie. Heel wat klachten zijn onontvankelijk omdat ze over facturen van privé-energieleveranciers of over federale energieaangelegenheden gaan. Voor veel klachten in verband met energie is er geen goede klachteninstantie. De Federale Overheidsdienst Economie doet enkele lovenswaardige pogingen, maar de al lang aangekondigde ombudsdienst voor energie is nog niet operationeel.

De Vlaamse Ombudsdienst is wel bevoegd voor klachten tegen de Vlaamse Reguleringsinstantie voor de Elektriciteits- en Gasmarkt (VREG) en tegen het Vlaams Energieagentschap (VEA). In zijn jaarverslag 2008 formuleert de ombudsdienst twee aanbevelingen over energie. Een aantal aanbevelingen komt trouwens in verschillende beleidsdomeinen terug.

De eerste aanbeveling (2008-10) stelt dat het VEA – en de Vlaamse overheid in het algemeen – moet zorgen voor doeltreffende informatie over de subsidie- en compensatiemaatregelen in het kader van energiebesparende investeringen en de correcte toepassing daarvan. In 2007 en 2008 was er een subsidie voor zonnepanelen. Die regeling is inmiddels stopgezet omdat het systeem te veel geld kostte. Daarenboven heeft de overheid geoordeeld dat de doelstellingen beter konden worden bereikt door het systeem van de groenestroomcertificaten. Omdat het budget op was, werd de subsidie voor zonnepanelen een paar weken voor de officieel aangekondigde einddatum stopgezet.

Ook de uitvoering van de subsidieregeling was problematisch: een snel opgelopen behandelingsachterstand en de moeizame wegwerking daarvan door het grote succes van de maatregel. De informatie werd niet altijd duidelijk en doeltreffend verstrekt, waardoor aanvragers fouten maakten en niet meer in aanmerking kwamen voor de premie. Sommigen hadden een voorschot betaald dat niet onder de subsidieregeling bleek te vallen.

Een andere premie van het VEA, de Vlaamse compensatiepremie voor energiebesparende investeringen door niet-belastingbetalers, is in mei 2008 ingevoerd. Ook over die premie ontving de ombudsdienst heel wat klachten. De aanvraag moet ingediend zijn ten laatste twee maanden na het jaar waarin de facturen worden betaald, ongeacht of de werken al uitgevoerd zijn. Dat was niet duidelijk genoeg gecommuniceerd, waardoor heel wat aanvragers uit de boot vielen. Ook in dit verband zijn er problemen voor mensen die een voorschot hebben betaald. Zij raakten de hele premie kwijt, dus zowel de belastingkorting als de compensatiepremie. Duidelijke informatie en leesbare teksten ontbreken, meent de ombudsman. Het huidige besluit is zo ambigu en ingewikkeld dat weinigen het correct kunnen gebruiken.

De tweede aanbeveling over energie gaat over de lokale adviescommissies (LAC's) en de afsluiting van de energietoevoer. De Vlaamse Ombudsdienst heeft vastgesteld dat de LAC's heel wat goed werk verrichten. Het Vlaams Parlement heeft voor een betere regeling bij een dreigende afsluiting van energie gezorgd, die nog meer rekening houdt met de betrokkenen dan de afsluitregeling voor water. De ombudsdienst stelt wel vast dat niet alle beslissingen van LAC's worden voorafgegaan door voldoende tegensprekelijk sociaal en financieel onderzoek, dat nochtans zinloze of vermijdbare afsluitingen kan voorkomen. Het gaat bijna altijd om kansarme en kwetsbare personen en gezinnen. Kortom, de regeling is goed maar de praktische uitvoering kan beter, concludeert de heer Van Zutphen.

Het groenestroomcertificaat is een nieuwe subsidie ter vervanging van de subsidie voor de zonnepanelen, maar heeft een heel andere vorm. Ook hierover kreeg de ombudsdienst heel wat klachten. De maatregel kent veel succes, wat te voorspellen was. Toch had de VREG onvoldoende voorzorgen genomen om de toevloed aan te kunnen. De dienst bleek namelijk onderbezet. De VREG communiceerde vervolgens te weinig en te laat over die problemen. De ombudsdienst vroeg de reguleringsinstantie om op haar website en via de media de aanvragers gerust te stellen met informatie. Voorts waren er lange antwoordtermijnen of soms zelfs helemaal geen antwoord op brieven.

De ombudsman ondertekende op 3 december een brief aan de heer André Pictoel, gedelegeerd bestuurder van de VREG, over een aanvraag die op 26 mei was ingediend maar waarvan de aanvrager, behalve een ontvangstmelding op 27 mei, niets meer heeft gehoord ondanks een mail in juli en een aangetekende brief in oktober. De verzoeker vreest dat hij de goedkeuring van zijn dossier voor 31 december niet zal halen en daardoor financiële schade zal lijden omdat hij niet meer de 450-euroregeling zal kunnen genieten.

Positief is dat hier wel overgangsmaatregelen zijn vastgelegd en aangekondigd. Het gaat nochtans over een kleinere premieverlaging dan die van de renovatiepremie. Per certificaat daalt de subsidie van 450 naar 350 euro. Doorheen zijn uiteenzetting wijst de ombudsman op de parallellen met de renovatiepremie in het domein Wonen.

1.2. Wonen

Mevrouw *Annemarie Hanselaer*, onderzoeker bij de Vlaamse Ombudsdienst, licht het hoofdstuk Wonen van het jaarverslag toe. De meeste klachten die de ombudsdienst ontvangt, gaan over wonen.

Onder het thema wonen vallen drie grote klachtengroepen: klachten over de sociale woonorganisaties, dus over de sociale huur; klachten over financiële tegemoetkomingen aan particulieren inzake huisvesting en over de kwaliteitsbewaking van woningen; en klachten over de heffing op leegstand en verkrotting van gebouwen en woningen. De laatste groep is sinds de decreetwijziging van 2003 enorm gedaald. Na 2010 zullen de gemeenten bevoegd worden voor de leegstand. Over die laatste klachten zal mevrouw Hanselaer het dus niet hebben.

In 2008 waren er 1584 klachten in eerste lijn, waarvan 1459 over de sociale woonorganisaties. Tot voor een paar jaar behandelde de toenmalige Vlaamse Huisvestingsmaatschappij (VHM) een 500-tal klachten per jaar. Dat wijst erop dat het Klachtendecreet op kruissnelheid is en mensen de klachtenprocedure kennen, merkt mevrouw Hanselaer op. De klachtenprocedure bekendmaken behoort volgens een ministerieel besluit trouwens tot de basisbegeleidingstaken.

De Vlaamse Ombudsdienst heeft 304 ontvankelijke klachten over het thema onderzocht, waarvan hij er 240 beoordeelde. Meer dan de helft daarvan zijn gegrond of deels gegrond.

De meest geschonden ombudsnormen zijn de actieve dienstverlening, de redelijke behandeltermijn, de goede uitvoeringspraktijk en de administratieve nauwkeurigheid.

Klachten over de sociale huur

Het grootste deel van de klachten over sociale huisvesting handelde over de sociale huur. 2008 was een belangrijk jaar voor de sociale huur. De artikelen van de Wooncode over de sociale woninghuur (artikel 91 en volgende) en het kaderbesluit over de sociale huur traden in werking. Het besluit is inmiddels gewijzigd door twee vrij omvangrijke optimalisatiebesluiten.

Het Grondwettelijk Hof vernietigde op 10 juli 2008 de bepaling uit de Vlaamse Wooncode die een ontbinding van de huur op het einde van de proeftijd onmogelijk maakte. Het hof is van oordeel dat de decreetgever geen afbreuk mag doen aan de woonzekerheid in de sector van de sociale huisvesting. Net als in 2007 heeft een aantal maatschappijen de klachten zorgvuldig geregistreerd, maar bij andere maatschappijen ligt het aantal geregistreerde klachten onwaarschijnlijk laag.

De Vlaamse Ombudsdienst bepleit sinds enkele jaren een extern informatiepunt voor de sociale huurder. De heer Marino Keulen, de vorige minister van Wonen, wou echter de sociale verhuurders responsabiliseren en die informatietaak volledig bij hen leggen. Maar in een conflictsituatie ligt het nog altijd moeilijk dat de sociale huurder informatie moet gaan vragen bij de maatschappij waarmee hij in conflict ligt.

Nieuwe wetgeving heeft nieuwe soorten klachten tot gevolg. De ombudsdienst kreeg klachten over de huurprijsberekening en over de taalbereidheidsvoorwaarde. Zo moesten Vlamingen die hun diploma niet konden voorleggen, aanvankelijk een test afleggen bij het Huis van het Nederlands. De minister heeft de maatschappijen daarop de bevoegdheid gegeven om zelf een kleine taaltest af te nemen. Ook de plotse wijziging van de huurwaarborgregeling en een paar andere aspecten gaven aanleiding tot klachten.

Mevrouw Hanselaer beschrijft acht knelpunten in de sociale huur. Het eerste knelpunt is de lange wachttermijn voor kandidaat-huurders van een sociale woning en voor huurders die willen verhuizen, bijvoorbeeld naar een grotere woning. Uit de statistieken blijkt dat de gemiddelde wachttijd 2,5 jaar is voor 50.000 unieke kandidaten. De verzoekers bij de Vlaamse Ombudsdienst klagen over wachttermijnen van twee tot zes jaar. De ombudsdienst beveelt dan ook aan dat de Vlaamse overheid een voldoende gevarieerd aanbod van sociale woningen creëert. In het grond- en pandenbeleid wordt een inhaaloperatie gepland. Tegen 2020 zouden er 43.000 sociale huurwoningen bijkomen.

De vorige bevoegde minister Marino Keulen was van plan om in 2009 huursubsidies toe te kennen aan woonbehoeftigen die al lang op de wachtlijst voor een sociale huurwoning staan. Het is niet duidelijk of minister Van den Bossche dat plan overneemt, oordeelt mevrouw Hanselaer.

Een tweede knelpunt is de moeilijke en ondoorzichtige berekening van de huurprijs. In 2008 mochten de maatschappijen zelf de basishuurprijs vastleggen. In 2009 worden de basishuurprijzen vastgesteld door notarissen. In sommige gevallen liggen die schattingen wel erg hoog, waardoor bepaalde sociale huurders van december 2008 naar januari 2009 hun huurprijs zagen verhogen met bedragen tot 300 euro. Dat vindt mevrouw Hanselaer ongehoord. Zulke huurprijsstijgingen zijn op de privéhuurmarkt ondenkbaar. De Vlaamse Ombudsdienst betreurt dat de stapsgewijze invoering van de markthuuraarde niet verplicht werd gemaakt.

Soms sluipen er fouten in de berekeningen van de huurprijs. De rechtzetting in verband met de gezinskorting van het eerste optimalisatiebesluit gebeurde soms laatijdig.

Een derde knelpunt is onduidelijkheid over de huurlasten. De huurlasten worden niet altijd zorgvuldig en soms ook onduidelijk bekendgemaakt. Soms rekent een sociale huurmaatschappij niet tijdig af. Volgens de regels moet dat nochtans elk jaar gebeuren. Soms zijn er systemen van centrale verwarming waarop de huurders hun verbruik niet zelf kunnen aflezen. In één dossier rekende de maatschappij 80 euro dossierkosten aan voor een sociale huur die niet doorging. Na lang aandringen is dat hersteld.

Ook de plaatsbeschrijving levert problemen op. Vele maatschappijen factureren hiervoor kosten aan hun sociale huurders. Maar alleen een externe deskundige mag de helft van zijn prestatie aan de huurder factureren.

Een vierde knelpunt betreft de vermindering van de onroerende voorheffing voor de sociale huurder. Sinds 2008 geldt die vermindering voor de sociale huurders, maar vele huurders genieten deze korting niet. Als de sociale korting, dus het verschil tussen de basishuurprijs of marktwaarde en de aangepaste huurprijs, groter is dan de vermindering van de onroerende voorheffing, zal de maatschappij de vermindering niet aan de huurder terugbetalen. Veel huurders ervaren dit als een verdoken verhoging van de huurprijs.

Een vijfde aspect van klachten over sociale huur betreft de leefbaarheidsproblemen. Het kaderbesluit Sociale Huur besteedt veel aandacht aan leefbaarheid, maar de regeling zal nog meer tot de praktijk moeten doordringen. De ombudsdienst krijgt klachten over geluidsoverlast, leefcultuurverschillen en huisdieren. Maatschappijen deinzen ervoor terug om iets te doen aan dergelijke klachten: ze zien ze meestal als geschillen tussen twee huurders. Toch hebben de maatschappijen heel wat mogelijkheden om de leefbaarheid te verhogen, onder meer lokale toewijzingsreglementen. De ombudsdienst heeft ook al eens maatschappijen aangeraden om huurders die in de clinch liggen, op te roepen in verzoening bij de vrederechter. Dat is een kosteloze procedure. Als de maatschappij het initiatief daartoe neemt, is de kans op een oplossing groter.

Een zesde knelpunt is het gebrek aan onderhoud en herstel van sociale huurwoningen. Daarover komen er heel veel klachten, zeker in eerste lijn, maar ook in de tweede lijn. In drie dossiers heeft de ombudsdienst een kwaliteitsonderzoek gevraagd, en werden de woningen ongeschikt verklaard. Er komen heel veel vocht- en schimmelproblemen voor. Sociale verhuurders hebben de neiging die problemen op condensatie te steken terwijl geregeld bouwfysische oorzaken aan de basis liggen.

Een zevende knelpunt is de huurwaarborg. Twee aspecten zijn de oorzaak van de meeste klachten: de nieuwe regeling en de intresten voor het verleden. Het kaderbesluit Sociale Huur begint met verwijzing naar de huurwaarborgregeling in de Woninghuurwet, waarin de waarborg op een geïndividualiseerde rekening op naam van de huurder gestort wordt. Verhuurder noch huurder kunnen aan het geld. Er is echter een afwijking mogelijk, het systeem van huurwaarborg bij de Vlaamse Maatschappij voor Sociale Woningbouw (VMSW). De meeste maatschappijen zijn overgestapt naar dat systeem, en soms zonder dat de huurder vooraf op de hoogte was.

De Vlaamse Ombudsdienst heeft in zijn jaarverslag 2007 de beleidsaanbeveling geformuleerd dat de Vlaamse overheid moet uitzoeken of er een billijker regeling mogelijk is voor de huurwaarborgen van sociale huurders van vóór 1985. Die leveren volgens het kaderbesluit Sociale Huur immers maar intresten op vanaf 1 januari 2008. Dat blijft een onbillijke regeling voor de financieel zwakke groep van sociale huurders. Het gaat bijvoorbeeld om mensen die naar een serviceflat of rusthuis gaan. Hun waarborg staat al vele jaren geblok-

keerd op een rekening, waarvoor ze echter pas vanaf 2008 intrest krijgen. Ook in 2008 kwam die klacht trouwens naar boven.

De ombudsdienst heeft ten achtste ook enkele klachten ontvangen over het recht op privacy van sociale huurders. Sommige huurders klagen over onaangekondigde bezoeken, onder meer voor het vaststellen van verbruik. Een bijzondere klacht handelt over een directeur die onaangekondigd langskwam en tegen de minderjarige kinderen de woonstijl van hun ouders aan de kaak stelde.

Klachten over premies voor particulieren

De tweede groep van klachten handelt over de financiële tegemoetkomingen aan particulieren inzake huisvesting, vervolgt mevrouw Hanselaer. Het Agentschap Wonen-Vlaanderen heeft 103 klachten in de eerste lijn ontvangen, de Vlaamse Ombudsdienst behandelde een zestigtal klachten over financiële tegemoetkomingen.

Een eerste knelpunt in die groep is de redelijke behandeltermijn. Dat is de meest geschonden ombudsnorm bij de behandeling en de uitbetaling van de renovatiepremie. De behandeltermijn van drie maanden en de uitbetalingstermijn van vier maanden werden vaak geschonden als gevolg van het succes van de maatregel. De Vlaamse Ombudsdienst vindt dat de administratie voortgangsberichten moet sturen opdat de betrokkene informatie heeft over de stand van zaken. Die aanbeveling wordt nog altijd niet gevolgd. Op de website wordt evenmin verwezen naar de actuele achterstand bij de behandeling van de dossiers.

Een tweede probleem is dat de premievoorwaarden nogal eens onduidelijk zijn. Een folder kan niet volledig zijn, maar aanvragers baseren zich vaak enkel op een folder of een mondeling advies van een ambtenaar. Dan kan een afwijzing wel eens teleurstellen. In 2008 was de regelgeving niet terug te vinden op de website www.bouwenenwonen.be. De ombudsdienst heeft daarover een aanbeveling geformuleerd en het Agentschap Wonen liet weten dit sinds 23 oktober 2009 te hebben rechtgezet. Ook www.premiezoeker.be heeft nu een link naar bouwen en wonen.

Soms worden premies teruggevorderd. Daar zijn burgers doorgaans niet bepaald blij om. In één dossier werd de volledige terugvordering teruggeschroefd naar een gedeeltelijke terugvordering. In een ander dossier heeft het Agentschap Wonen na bemiddeling door de ombudsdienst afgezien van gerechtelijke terugvordering.

Een laatste knelpunt is de tijdelijke stopzetting van de verzekering gewaarborgd wonen. Het vorige contract liep tot 31 juli 2008. Men verwachtte een naadloze overgang, maar dat was niet het geval. Een aantal aanvragers is tussen twee stoelen gevallen. De ombudsdienst heeft één dossier lopende over een kandidaat-aanvrager die per mail onjuist werd geïnformeerd door de Vlaamse Infolijn.

- De toelichting van de Vlaamse Ombudsdienst over de renovatiepremie is weergegeven in hoofdstuk II 1 van dit verslag.

Aanbevelingen van de Vlaamse Ombudsdienst

Tot slot overloopt mevrouw Hanselaer de aanbevelingen 2007 en 2008. “De Vlaamse overheid moest de invoering van nieuwe regelgeving voor wonen voldoende voorbereiden zodat de praktische toepassing ervan vlot verloopt”, bepaalt een aanbeveling. De ombudsdienst heeft vastgesteld dat er startproblemen waren bij de toepassing van het

kaderbesluit Sociale Huur. En de administratie bleek niet voldoende georganiseerd om het succes van de renovatiepremie op te vangen.

Een tweede aanbeveling van 2007 luidt: “De Vlaamse overheid, en met name het departement Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed (RWO), moet zorgen voor de organisatie van een extern en objectief informatiepunt voor de sociale huurder.”. Toenmalig minister Keulen wou daar niet op ingaan. In 2008 heeft de ombudsdienst die aanbeveling omgebogen naar: “De Vlaamse overheid, en met name de sociale verhuurder, moet de sociale huurder beter informeren en met die sociale huurder duidelijker communiceren.”. Betere informatie en betere communicatie zullen het aantal klachten in ieder geval doen afnemen.

Een andere aanbeveling van 2007 stelt: “De Vlaamse overheid moet het recht op betaalbaar wonen binnen en buiten de sociale huursector voor zoveel mogelijk mensen realiseren.”. Minister Keulen verwees toen naar het goedgekeurde ontwerp van het Grond- en Pandendecreet. In 2008 heeft de ombudsdienst de aanbeveling hernomen: “De Vlaamse overheid moet een gevarieerd aanbod van sociale wooneenheden hebben om het recht op wonen voor iedereen te realiseren.”. Het laatste jaar vonden blijkbaar dubbel zoveel uithuiszettingen plaats als voorheen. De wachtlijsten voor sociale huur en voor grotere woningen blijven lang.

De ombudsdienst formuleerde in 2007 de volgende aanbeveling: “De Vlaamse overheid, en met name de Vlaamse Regering, moet uitzoeken of er geen billijkere regeling mogelijk is voor de huurwaarborgen van sociale huurders voor huurovereenkomsten afgesloten vóór 1985.”

Op basis van het grote aantal klachten over de kwaliteit van sociale woningen luidt een aanbeveling: “De Vlaamse overheid, en met name de sociale verhuurder, moet sociale huurwoningen in goede staat ter beschikking stellen en zorgen voor het tijdig uitvoeren van onderhoudswerken en herstellingen.”.

Een laatste aanbeveling van 2008 is ondertussen uitgevoerd: “De Vlaamse overheid, en met name het Agentschap Wonen-Vlaanderen, moet zorgen dat de premieaanvrager makkelijk toegang heeft tot de juiste premievoorwaarden zoals ze in de regelgeving bepaald zijn.”.

2. Bespreking in de commissie

2.1. Energie

Mevrouw *Tine Eerlingen* wijst erop dat de overgangsmaatregelen voor groenestroomcertificaten beperkt blijven tot een aantal aspecten. Mevrouw *Liesbeth Homans* vult aan dat er slechts onder zeer strikte voorwaarden overgangsmaatregelen zijn van de premie voor zonnepanelen naar de groenestroomcertificaten. Als de Vlaamse Ombudsdienst nu meedeelt dat er wel overgangsmaatregelen zijn, is ook zijn eigen informatie en communicatie niet vlekkeloos, vindt mevrouw Homans.

De heer *Nan Van Zutphen*, Vlaams ombudsman ad interim, repliceert dat de ombudsdienst nooit heeft gezegd dat de overgangsmaatregelen voor de groenestroomcertificaten alle problemen zouden oplossen. Het enige wat de dienst doet, is vaststellen dat er enkele overgangsmaatregelen zijn. De ombudsman is bereid om dat duidelijker te maken, maar de overheid is verantwoordelijk voor de communicatie over haar beleidsmaatregelen. Mevrouw Homans mag er echter op rekenen dat de ombudsdienst de klagende burger de juiste informatie zal verstrekken, verzekert de ombudsman.

2.2. *Wonen*

Mevrouw *Patricia De Waele* had in de sociale huisvestingssector niet zoveel wanpraktijken verwacht. De sociale huurmaatschappijen zouden zich ervan bewust moeten zijn dat hun publiek extra aandacht en begeleiding nodig heeft. De slordigheid waarmee sommige maatschappijen de huur berekenen of met de waarborg omgaan, zou voorpaginanieuws zijn als die zich in de privésector zou voordoen. Het lid sluit zich aan bij de betreffende aanbevelingen van de ombudsdienst.

Dat de kwaliteit van sommige privéhuurwoningen ondermaats is, was al bekend maar nu blijkt dat ook het geval voor sommige sociale huurwoningen. Volgens haar beleidsnota wil minister Van den Bossche subsidies invoeren om de kwaliteit van die woningen te verbeteren. Mevrouw De Waele wijst erop dat de sociale huurders heel wat begeleiding nodig hebben, niet alleen op vlak van betaling, maar ook op het vlak van de leefbaarheid van de omgeving en zeker omtrent het onderhoud van de woning.

Volgens mevrouw *Michèle Hostekint* wijzen de talrijke klachten, onder meer over de huurprijsberekening, op de behoefte aan een grondige evaluatie van het Socialehuurbesluit. Dat staat trouwens zowel in het regeerakkoord als in de beleidsnota. Het lid vraagt om die evaluatie ook aan de commissie voor te leggen.

De heer *Jan Penris* weet uit ervaring dat burgers zich vaak eerst tot politici of andere klachtinstanties wenden vooraleer zich tot de ombudsdienst te richten. Bij de klachten over de renovatiepremie is dat niet het geval. Daar gaat het immers over heel mondige burgers, die de kanalen kennen en zich rechtstreeks tot de ombudsdienst kunnen en durven wenden. Minder mondige burgers doen eerst een beroep op het dienstbetoon van een politicus.

De klachten die de heer Penris zelf in die context ontvangt, komen in grote mate overeen met het klachtenbeeld van de ombudsdienst. De huurlasten, de leefbaarheid en de huurwaarborg zijn de belangrijkste klachtoorzaken. Het is goed dat de ombudsdienst zijn aanbevelingen aanhoudt, maar de commissievoorzitter betreurt dat de regering die nog niet heeft gevolgd. Verder krijgt de heer Penris ook geregeld klachten over de woonkwaliteit. Voormalig minister Keulen heeft nooit geloofd dat er een probleem is met de kwaliteit van de sociale woningen. De wachtlijsten waren volgens de minister juist zo lang omdat de kwaliteit zo goed was. Hoeveel klachten ontving de ombudsdienst over de vier genoemde woonaspecten, wil de heer Penris weten. Is het mogelijk de klachten op te splitsen volgens regio of volgens huisvestingsmaatschappij? Zo ja, kan de ombudsdienst het parlement die cijfers bezorgen?

Mevrouw *Annemarie Hanselaer*, onderzoeker bij de Vlaamse Ombudsdienst, beaamt de uitspraak van mevrouw De Waele dat de sociale huurder degelijk moet worden begeleid. Het kaderbesluit Sociale Huur biedt daar een goede grond voor. In de uitvoeringsbesluiten zijn de basisbegeleidingstaken van de maatschappijen heel uitgebreid opgesomd. Voor sommige maatschappijen is begeleiding nieuw.

Het is niet mogelijk de klachten per regio op te delen, antwoordt de onderzoeker aan de heer Penris. Vooral oudere woningen hebben kwaliteitsgebreken, heeft ze zelf enkele malen ter plekke geconstateerd. De leeftijd van het woningpark bepaalt dus in grote mate of een maatschappij veel klachten heeft over de kwaliteit. Dat heeft weinig met de regio te maken.

Mevrouw *Veerle Heeren* wijst op de grote renovatiebudgetten. Heel wat maatschappijen hebben een spaarpot aangelegd om te renoveren. Andere hebben dat niet gedaan en kloppen nu aan bij de Vlaamse overheid. De heer *Jan Penris* merkt op dat dat de rekening van

de huurder niet maakt. Sommige toestanden zijn zo schrijnend dat hij er beeldopnamen van heeft laten maken.

Mevrouw *Veerle Heeren* gaat ervan uit dat een bepaald percentage van de sociale woningen slecht is. Als de bouwmaatschappij vooruitziend is, heeft ze al een renovatiedossier ingediend of minstens voorbereid. Een en ander hangt echter ook af van wooncultuur. Een gebrek aan verluchting kan bijvoorbeeld schimmel veroorzaken. Mevrouw Heeren haalt ook het extreme voorbeeld aan van mensen die schapen houden in de badkamer. De boodschap mag niet zijn dat vele sociale woningen slecht zijn.

De heer *Jan Penris* beaamt dat de wooncultuur soms de kwaliteit van de woning aantast, maar er zijn ook woningen die intrinsiek gebrekkig zijn. In dat geval is het aan de bouwmaatschappij om daar een renovatieprogramma voor uit te werken, oordeelt mevrouw *Veerle Heeren*. Ze benadrukt nogmaals het nefaste effect van bepaalde vormen van wooncultuur: sommige mensen degraderen op korte tijd een goede woning en verdwijnen dan met de noorderzon. Het lid ontkent niet dat bepaalde woningen aan renovatie toe zijn. Ze is voorstander van een inhaalbeweging op het vlak van zowel nieuwbouw als renovatie, maar verzet zich tegen het beeld dat in Vlaanderen heel veel sociale woningen in slechte staat zijn.

In 1990 is onder impuls van toenmalig minister De Batselier getracht de woningen in het kader van de herwaarderingsgebieden in kaart te brengen, herinnert mevrouw Heeren zich. Misschien is het interessant na te gaan hoe de toestand zoveel jaar later is. Het feit dat de renovatiepremie zo'n succes heeft, bewijst dat er nog heel wat werk aan de winkel is.

De heer *Jan Penris* begrijpt dat mevrouw Heeren de sociale huursector in bescherming neemt, maar vindt dat dat haar niet blind mag maken voor de gebreken van sommige woningen. Voordat klachten bij de ombudsdienst terechtkomen hebben ze al een heel traject achter de rug. De ombudsdienst onderzoekt trouwens altijd eerst de ontvankelijkheid van een klacht. In de enkele tientallen gevallen die de ombudsdienst aanhaalt, is er wel degelijk een probleem, dat het parlement ernstig moet nemen.

Mevrouw *Veerle Heeren* wijst erop dat de CD&V altijd achter de ombudsdienst heeft gestaan. Ze vindt het interessant om na te gaan uit welke gemeenten de honderd klachten komen. Het lid wil die resultaten vergelijken met de herwaarderingsgebieden van tien jaar geleden. Zo kunnen de oorzaken worden beoordeeld: zijn er plannen tot renovatie, is er sprake van wanbeheer, of heeft het te maken met wooncultuur? Toen ze dat laatste aspect ooit incognito onderzocht, trof ze onwaarschijnlijke toestanden aan, waaraan een bouwmaatschappij geen schuld heeft.

Woonbegeleiding is niet alleen de opdracht van de maatschappijen maar ook van de sociale organisaties in de gemeente. Het komt erop aan hun inspanningen op elkaar af te stemmen. Mevrouw Heeren neemt het inderdaad op voor de bouwmaatschappijen, aangezien die belangrijk werk verrichten voor een kwetsbare groep. De heer *Jan Penris* neemt het dan weer op voor de huurders, omdat hij nooit aan de andere kant zal zitten. Hij krijgt heel wat klachten en probeert daarover te bemiddelen bij de bouwmaatschappij. Als er niets gedaan wordt, komt de klacht terecht bij de ombudsman. Die brengt nu in het parlement verslag uit van de dossiers die, zelfs na bemiddeling, niet opgelost geraken.

Mevrouw *Griet Coppé* pleit voor een betere begeleiding van zowel de sociale huurder als de huurder op de privémarkt. Als verschillende welzijnsdiensten een gezin begeleiden, is het verstandig daar ook de bouwmaatschappij bij te betrekken. Een betere begeleiding vergt meer personeel, maar kan grote problemen voorkomen. De betere begeleiding van uithuiszetting in bijvoorbeeld de provincie West-Vlaanderen bewijst dat.

Ook mevrouw *Patricia De Waele* vraagt om de regionale verschillen te bestuderen. Verder vraagt ze aandacht voor de wooncultuurproblemen, ook op de privéhuurmarkt. De beleidsnota van minister Van den Bossche focust op het sociale segment, maar wonen is een ruimere materie.

Het lid vraagt of het aantal personen dat wacht op een sociale huurwoning – nu 70.000 – min of meer constant blijft. Worden personen met inkomens die boven het minimum uitstijgen, van de lijst geschrapt?

Vlaams ombudsman ad interim *Nan Van Zutphen* wil helemaal niet suggereren dat de meeste maatschappijen slecht werken of dat het beleid niet deugt, maar als ombudsman is het nu eenmaal zijn taak om fouten aan de kaak te stellen, en niet om goede prestaties te bewieroken.

Minister *Ingrid Lieten* bevestigt dat het Sociaalehuurbesluit aan evaluatie toe is. De minister verwacht de evaluatie te kunnen voorstellen in de eerste maanden van volgend jaar.

De kabinetten van de ministers Van den Bossche en Van Deurzen overleggen hoe de woonbegeleiding verder kan worden uitgebouwd.

Iedereen die voldoet aan de voorwaarden, kan zich op de wachtlijst voor een sociale woning laten inschrijven. De inschrijving is gebonden aan voorwaarden op vlak van eigendom, taal, inburgering en inkomen.

Mevrouw *Patricia De Waele* vraagt hoe de wachtlijst wordt aangepast aan nieuwe omstandigheden als het vinden van een woonst of het niet langer beantwoorden aan de voorwaarden.

Mevrouw Annemarie Hanselaer, onderzoeker bij de Vlaamse Ombudsdienst, verwijst naar het ministerieel besluit over de actualisatie van het inschrijvingsregister. Het getal 70.000 komt uit statistieken van de VMSW. Het ging over 50.000 unieke kandidaten. De lijst wordt tweejaarlijks geactualiseerd: kandidaten die niet meer aan de voorwaarden voldoen of niet reageren, worden geschrapt.

Mevrouw *Veerle Heeren* weet dat die personen vaak in heel slechte woningen wonen waarvoor ze veel huur betalen. De kwaliteit van de woningen op de privéhuurmarkt maar ook het behoud van die markt zijn dus een grote uitdaging voor de minister, zoals de wooninspectie ook heeft aangegeven. De kleine, ouder wordende verhuurder verkoopt zijn huurhuis liever dan het te renoveren. Daardoor zijn er steeds minder privéhuurwoningen. Dat zet de sociale markt onder druk. Hopelijk brengt het Grond- en Pandendecreet soelaas.

II. THEMADEBAT OVER DE RENOVATIEPREMIE

1. Probleemstelling door de Vlaamse Ombudsdienst

Volgens Vlaams ombudsman ad interim *Nan Van Zutphen* heeft de Vlaamse Ombudsdienst tot nu ongeveer 300 schriftelijke klachten en tientallen telefonische oproepen ontvangen over de gewijzigde premievoorwaarden. Dit is het grootste klachtenaantal sinds de Vlaamse Ombudsdienst is opgericht. De ombudsman noemt dit een casestudy die in elk handboek voor ombudswerk zou thuishoren.

Het liep verkeerd op drie hoofddomeinen: slechte communicatie, onmiddellijke verstrenging van de voorwaarden zonder overgangsmaatregelen, en slechte inschatting van de budgettaire gevolgen van het succes van de renovatiepremie.

Het eerste aspect is dus de slechte communicatie over de aanpassing van de voorwaarden. Eigenlijk is de verstrenging nauwelijks bekendgemaakt. Op 2 oktober 2009 heeft de Vlaamse Regering een persbericht verstuurd. In dat persbericht is sprake van "geen subsidiëring van parketvloeren, dure tegels in de badkamer". Op Radio 1 gebruikte minister Lieten die dag expliciet de term luxe in een interview. Vele kandidaat-aanvragers voelden zich door die misleidende communicatie niet aangesproken, omdat de door hen uitgevoerde werken wel degelijk een structurele kwaliteitsverbetering van hun woning tot doel hebben. In werkelijkheid werden de maximale bedragen voor bepaalde werken verlaagd en werd voor vele aanvragers het premiepercentage van 30 op 20 percent gebracht. Na die eerste misleidende bekendmaking stopte de communicatie.

Bij de eerste persmededeling op 2 oktober 2009 werd niet duidelijk gecommuniceerd over het tijdstip van de inwerkingtreding van de toekomstige verstrengde premievoorwaarden. Minister Van den Bossche verwijst naar de informatie op de website www.bouwenenwonen.be, maar vele burgers hebben nog steeds geen toegang tot internet. Zelfs als ze die wel hebben, zullen ze, als ze niet gealarmeerd zijn, niet spontaan de website checken.

Uit verschillende mails blijkt dat kandidaat-aanvragers die bij de administratie of het kabinet informeerden naar de datum van inwerkingtreding, geen juist antwoord kregen. De burgers die het persbericht hadden gemist, werden niet geïnformeerd aangezien bij de publicatie in het Staatsblad – bezwaarlijk een doeltreffende communicatievorm – de nieuwe regeling onmiddellijk in werking trad.

Verschillende verzoekers leggen mails voor waarin het Agentschap Wonen-Vlaanderen enkele maanden geleden bevestigde dat de renovatiepremie zeker tot eind 2009 onder de huidige voorwaarden zou blijven bestaan, signaleert de heer Van Zutphen.

De Vlaamse Ombudsdienst heeft dan een persbericht verspreid met als titel: 'Vlaamse Regering neemt verbouwers in snelheid'. Dat is aangeslagen, maar het probleem is niet nieuw. Al in 1999, het eerste jaar van zijn bestaan, formuleerde de Vlaamse Ombudsdienst een aanbeveling voor communicatie over tegemoetkomingen inzake wonen. Aanbeveling 1999-21 stelt: "De Vlaamse overheid moet verder inspanningen blijven leveren om de burger gerichte, bevattelijke en volledige informatie te verstrekken over de huisvestingspremies en andere financiële tussenkomsten. (...) Ook wijzigingen die negatief zijn voor de burger, moeten tijdig en op ruime schaal kenbaar worden gemaakt."

Het jaar daarna luidt aanbeveling 2000-22: "De Vlaamse overheid moet bij de afschaffing van een premiestelsel voorzien in een overgangsregeling of een grotere tijdspanne tussen bekendmaking van de afschaffing en de inwerkingtreding van de afschaffing.". Met deze aanbevelingen werd duidelijk geen rekening gehouden.

In april 2009 keurde het Vlaams Parlement een nieuw decreet over de normen voor overheidscommunicatie goed. Dat begint met: "De Vlaamse overheid communiceert helder en in een bevattelijke taal. Overheidscommunicatie wordt op maat geformuleerd zodat de doelgroepen de boodschap gemakkelijk en volledig kunnen begrijpen. De Vlaamse overheid verspreidt juiste en betrouwbare feitelijke informatie. De Vlaamse overheid zet foute informatie onmiddellijk recht. De Vlaamse overheid verstrekt de informatie systematisch en tijdig. De Vlaamse overheid informeert de burger actief, op eigen initiatief wanneer dat nodig of nuttig is.". De decreetgever heeft volgens de ombudsman niet gedacht aan de zinsnede die allicht de eerste van het decreet moest zijn: "De Vlaamse overheid communiceert.". Dat is zo evident dat het niet in het decreet staat. Toch is in dit specifieke geval eigenlijk niet gecommuniceerd. Ook andere decretale normen voor overheidscommunicatie zijn flagrant geschonden.

De verstrenging van de voorwaarden met onmiddellijke ingang is het grootste punt van kritiek bij de verbouwers, vervolgt de heer Van Zutphen. Vele verzoekers vinden het onbehoorlijk dat er geen overgangsmaatregelen werden bepaald voor burgers die al vele werken hadden uitgevoerd. De renovatiepremie kan immers pas worden aangevraagd na uitvoering van de werken en met de nodige facturen als bewijs. Die kandidaat-aanvragers hebben een renovatie van hun woning gepland en hebben daarbij gerekend op de renovatiepremie aan de voorwaarden die de Vlaamse Regering had bepaald. Begin 2009 werden de premievoorwaarden zelfs nog enigszins versoepeld. Het was dus voor de bevolking niet voorspelbaar dat de renovatiepremie in het gedrang kon komen. Bij de betrokkenen is het gerechtvaardigde vertrouwen geschonden dat ze aanspraak konden maken op de renovatiepremie. De plotse beperking van de premie zal bij vele jonge gezinnen financiële moeilijkheden teweegbrengen.

Het gerechtvaardigde vertrouwen schenden is een ernstige zaak. De Vlaamse Ombudsdienst stelt vast dat minister Van den Bossche geen rekening heeft gehouden met het gerechtvaardigde vertrouwen van de burgers in de gekende premievoorwaarden. Die burgers lieten met kennis van die premievoorwaarden werken uitvoeren, plannen en in een aannemingscontract opnemen. Met andere woorden: de burger blijft ten aanzien van zijn aannemer gehouden die werken te betalen of te laten uitvoeren. Wanneer hij dit niet doet, pleegt hij contractbreuk. Voor die burger heeft de minister geen aanvaardbare overgangsmaatregel vastgelegd.

Ook hier verwijst de Vlaamse Ombudsdienst naar een bestaande aanbeveling, namelijk 2004-19: “De Vlaamse overheid (in het bijzonder de Vlaamse Regering) moet een grotere tijdspanne inbouwen voor de inwerkingtreding van nieuwe regelgeving, zeker wanneer voorwaarden voor het verkrijgen van een huisvestingspremie worden gewijzigd.”.

Een derde belangrijk knelpunt is de slechte inschatting van de budgettaire gevolgen van het succes van de renovatiepremie. Zoals te verwachten viel, kende de renovatiepremie een enorm succes. Ook in 2008 waren er al 23.000 aanvragen, die in grote mate laattijdig werden afgehandeld. Begin 2009 werden niettemin de premievoorwaarden nog versoepeld, om medio 2009 vast te stellen dat het budget al op was. Vele verzoekers klagen over een totaal verkeerde inschatting door de Vlaamse overheid van de budgetten voor haar engagementen. Het recht op de renovatiepremie aan de oude voorwaarden was immers zo goed als toegekend aan al die burgers die nu een groot deel van die werken hebben uitgevoerd maar wel naast de premie grijpen.

De Vlaamse Ombudsdienst stelt vast dat de minister het probleem afschuift op het verleden. Ook hierover werd al een aanbeveling geformuleerd: “De Vlaamse overheid moet voldoende middelen uittrekken om de uitbetaling van financiële tegemoetkomingen inzake huisvesting (tijdig) na te komen.”.

Er tekent zich een patroon af, constateert de ombudsman. De overheid neemt een goede maatregel en voert een premie in. Ze onderschat echter het succes en de budgettaire impact. De betrokken overheidsdienst is onvoldoende voorbereid op dit succes. Daardoor ontstaat grote achterstand. De burger wordt daarover slecht geïnformeerd. Omdat de budgetten fors worden overschreden, schaft de overheid de regel af of verstrengt ze de voorwaarden. Over die afschaffing of verstrakking wordt dan ook nog eens slecht gecommuniceerd. Nieuw bij de renovatiepremie is dat geen enkele overgangsbepaling is vastgelegd. Een verbouwer die alle werken heeft uitgevoerd, maar enkel nog op een factuur wachtte om alles samen te kunnen indienen in november, is zijn premie kwijt.

De ombudsdienst heeft de 300 klachten aan de minister bezorgd. De klachten scheppen een onthutsend beeld. De overheid heeft door slechte communicatie, door een slechte

beleidsinschatting en door een plotse verstrenging zonder overgangsmaatregelen, een deel van zijn burgers niet correct behandeld, concludeert de heer Van Zutphen.

2. Standpunt van de Vlaamse Regering

2.1. Budgettaire context

De beslissingen en handelingen kunnen niet los worden gezien van de voorgeschiedenis van dit dossier, deelt minister *Ingrid Lieten* mee. Meteen zal duidelijk worden waarom een langere overgangperiode absoluut onmogelijk was, kondigt ze aan.

Al bij de invoering van de renovatiepremie in 2007 deden zich problemen voor. De budgetten konden dat jaar niet volledig worden besteed omdat de administratie niet de tijd had om zich organisatorisch voor te bereiden. Zo liep ze van bij de start een uitbetalingsachterstand op. Intussen bleef het aantal dossiers met betrekking tot deze succesvolle maatregel maar stijgen. Vergeleken met 2007 steeg het aantal aanvragen in 2008 met 38 percent. Op 3 juli 2008 bezorgde de administratie het kabinet-Keulen een eerste evaluatie, waarin ze aangaf dat de premie haar doel voorbijschoot. In verhouding werd te veel afwerking betoelaagd.

Minister Lieten citeert het betreffende rapport: “een algemene indruk die bij de technische controleurs leeft, is dat in verhouding nogal veel verfraaiingswerken worden gesubsidieerd. De nadruk van de renovatiepremie zou toch vooral moeten liggen op het oplossen van structurele problemen en veiligheidsproblemen”. De evaluatie maakte ook gewag van de stijging van zowel het aantal dossiers als het gemiddelde premiebedrag. Ondanks die signalen werd de premie niet structureel bijgestuurd, en werden de budgetten evenmin aangepast. Zo deed zich al in 2008 een tekort van 25 miljoen euro voor. De dossiers van het laatste kwartaal van dat jaar werden daarom overgedragen naar 2009. De begrotingsopmaak voor 2009 hield echter niet eens rekening met die aanzienlijke overdracht en voorzag opnieuw in slechts 80 miljoen euro. Al evenmin kwam er enige actie om het premiestelsel te hervormen. Integendeel, de voorwaarden werden nog versoepeld. Bij een herverdeling op 27 mei werd het budget opgetrokken met 15 miljoen euro, niet eens voldoende om het tekort van 25 miljoen euro te compenseren.

Inmiddels bleef het aantal aanvragen maar toenemen, stelt de minister, meer bepaald met 34 percent ten opzichte van dezelfde periode in het vorige jaar. Het budget volstond dus om de dossiers uit te betalen tot net na de verkiezingen. In september was het helemaal opgebruikt. Toen lagen al 4530 dossiers voor een totaal van 29,5 miljoen euro klaar voor betaling. Deze toestand was perfect voorspelbaar.

Minister Van den Bossche kreeg dus te maken met een zeer urgente situatie, terwijl de economische crisis de regering net tot besparingen dwong. Haar uitdaging bestond erin om de premies van 2009 uit te betalen en het stelsel in de toekomst betaalbaar te houden. Voorts moest de minister een structurele budgettaire ontsporing vermijden zonder aan de essentie van de premie te raken.

In eerste instantie heeft de minister het nodige gedaan om het krediet voor 2009 veilig te stellen. Bij de derde begrotingsaanpassing van 2009 is beslist dit krediet nogmaals te verhogen, met zowat 30 miljoen euro, tot een totaal van 125,69 miljoen euro. Daarmee kunnen alle reeds voltooide betalingsbesluiten worden uitbetaald. Ook de aanvragen die in het laatste kwartaal van 2009 zijn ingediend, zullen binnen de wettelijke termijn van vier maanden worden uitbetaald, dus in het begin van 2010. Daarvoor heeft minister Van den Bossche in de begroting voor 2010 de nodige budgetten ingeschreven.

De begrotingsopmaak voor 2009 voorzag voor de renovatiepremie in 82,869 miljoen euro. Voor 2010 wordt dat 118,869 miljoen euro. In tegenstelling tot wat sommigen laten uitschijnen, bespaart de regering dus allerminst op de renovatiepremie. Integendeel: weinig begrotingsposten krijgen in verhouding zoveel extra middelen. Maar zelfs deze drastische verhoging volstond gezien het succes van de maatregel niet. Daarom heeft de Vlaamse Regering een aantal aanpassingen moeten doorvoeren. De renovatiepremie is hervormd binnen het budget en de administratie beschikt over een uitgebreid databestand van de aangevraagde premies. Op basis daarvan heeft de administratie een goede inschatting kunnen maken van de effecten van de premieaanpassing. Vanuit die kennis garandeert minister Van den Bossche dat de beschikbare kredieten zullen volstaan, en dat de renovatiepremie zal blijven bestaan, zij het herleid tot haar essentiële doelstelling om zoveel mogelijk woningen structureel gezond en veilig te maken. Aan het aantal gerechtigden is niet geraakt, noch aan de maximale premie.

2.2. *Timing*

Op de vraag of er geen langere overgangperiode mogelijk is, moet minister Lieten ontkennd antwoorden. Een langere overgangperiode is onbetaalbaar, wat niet wegneemt dat minister Van den Bossche zich ervan bewust was dat een korte overgangperiode voor een aantal gezinnen problemen kon opleveren. Gedwongen door de omstandigheden is een afweging gemaakt in functie van het algemene belang: ofwel een langere overgangperiode met uitdoving van de renovatiepremie op korte termijn, ofwel een kortere overgangperiode met behoud van de renovatiepremie op lange termijn. De Vlaamse Regering heeft geopteerd voor dat laatste. Gezien de toestand van het Vlaamse woningbestand, is dat de meest verdedigbare optie.

Er was wel degelijk een overgangperiode, met name van 2 oktober tot 29 oktober, beklemtoont minister Lieten.

2.3. *Communicatie*

Vervolgens behandelt de minister de kritiek van de ombudsman op de communicatie bij de hervorming van de renovatiepremie. De hervorming werd op 2 oktober, meteen na de principiële goedkeuring op de ministerraad, toegelicht op een persconferentie en in een persbericht naar alle mogelijke media gestuurd. Dit persbericht werd meteen op de websites van de Vlaamse Regering en van het Agentschap Wonen geplaatst. Ook de Vlaamse Infolijn werd vanaf maandag 5 oktober ingeschakeld. Alle Vlaamse kranten en nagenoeg alle audiovisuele media, zowel radio als televisie, hebben er uitvoerig over bericht. Het spreekt voor zich dat de minister niet verantwoordelijk is voor die berichtgeving, wel voor de inhoud van het persbericht dat eraan ten grondslag lag. Het persbericht werd zeer goed opgepikt door de media.

De ombudsman vindt dit persbericht misleidend en laakt één citaat eruit. Minister Lieten is het daar niet mee eens. Naast een beschrijving van de doelstellingen van de renovatiepremie en de actuele budgettaire toestand, bevat de tekst alle elementen die voorwerp uitmaakten van de principiële beslissing: de beperking van het aantal gesubsidieerde werken, de categorisering van de gesubsidieerde werken met de maximumbedragen die kunnen worden ingebracht, en de twee verschillende terugbetalingpercentages op basis van het inkomen van de aanvrager. In de context van een persbericht is het uiteraard niet mogelijk om alle mogelijke details mee te geven, maar diezelfde dag nog stonden de ontwerpbesluiten van de hervorming op de website van het Agentschap Wonen.

De tekst van het persbericht bevat inderdaad ook het citaat van minister Van den Bossche. Daarin werden voorbeelden aangehaald, die bij de administratie op hun getrouwheids-

gehalte zijn getoetst. Dezelfde administratie schreef in haar evaluatierapport van medio 2008 dat de premie haar doel aan het voorbijtschieten was door een oververtegenwoordiging van verfraaiingswerken. In diverse interviews werden inderdaad woorden als luxe, verfraaiing en afwerking in de mond genomen. Logisch, aangezien dit soort werken precies mee de oorzaak is geweest van de budgettaire ontsporing van de premie.

Daar nog advies moest worden ingewonnen van de Raad van State, kon het kabinet geen informatie geven over de timing van de hervorming. Er is toen in alle openheid meegedeeld dat een spoedadvies van de Raad van State was gevraagd opdat de hervorming zo snel mogelijk zou kunnen ingaan. In alle contacten met de pers en in alle antwoorden op vragen van burgers werd steeds benadrukt dat de regering zo snel mogelijk de premie wilde hervormen, dus veeleer binnen weken dan binnen maanden.

Ook het kabinet-Van den Bossche zelf heeft daarover klachten ontvangen, en meer bepaald 244 mails, enkele tientallen telefoons en 15 brieven. Het kabinet heeft al die mensen persoonlijk meegedeeld waarom de hervorming nodig was, wat de hervorming precies inhield en waar ze extra informatie konden vragen. Ook de timing werd in alle openheid gecommuniceerd. Minister Lieten citeert: “De wijzigingen zullen nog dit najaar ingevoerd worden. Als de Raad van State het huidige ontwerp geadviseerd heeft zal de Vlaamse Regering een definitieve beslissing nemen. Vervolgens wordt de wijziging gepubliceerd in het Staatsblad. De nieuwe regeling geldt vanaf de dag van de publicatie ervan.”

Er is echter een reden waarom minister Van den Bossche, na ontvangst van het positieve spoedadvies van de Raad van State en de definitieve beslissing van de Vlaamse Regering op 23 oktober, geen concrete datum kon bekendmaken. De diensten van het Staatsblad zijn namelijk niet in staat om meer dan 24 uur op voorhand te laten weten wanneer de teksten worden gepubliceerd, wat minister Lieten overigens betreurt. Toen het Staatsblad het kabinet-Van den Bossche op 28 oktober op de hoogte bracht van de publicatie daags nadien, heeft het kabinet dat onmiddellijk bekendgemaakt. Om 13.02 uur berichtte het persagentschap Belga erover. Meteen werden de definitieve teksten op de website van het agentschap gezet. Op 29 oktober werden de nieuwe voorwaarden dan in het Staatsblad gepubliceerd.

Uit het aantal aanvragen dat in de korte overgangperiode van ongeveer een maand is binnengestroomd, blijkt duidelijk dat de communicatie haar effect niet heeft gemist. Gemiddeld waren er in 2009 1955 aanvragen per maand. In oktober waren dat er 5437, of bijna drie keer zoveel. In sommige provincies was er zelfs meer dan een verdrievoudiging. Naar verwachting gaat het alleen voor die maand – oktober 2009 – om een totaalbedrag van bijna 30 miljoen euro, meer dan een kwart van het jaarbudget voor 2010. Het aanzuigeffect van een langere overgangperiode zou dus in de praktijk het einde van de renovatiepremie hebben betekend.

Minister Lieten is het met de ombudsman eens dat deze overgangperiode te kort was voor de mensen die nog moesten wachten op de uitvoering van een aantal werken om een premie te bekomen tegen de oude voorwaarden. De minister begrijpt hun ontgoocheling volledig, maar de Vlaamse Regering heeft gehandeld in functie van het voortbestaan van de premie op de lange termijn en blijft daar achterstaan. Wie om zijn woning gezond en veilig te maken belangrijke ingrepen moet uitvoeren aan zijn funderingen, muren, draagvloeren, daken, buitenschrijnwerk, centrale verwarming, elektriciteit, sanitair of binnentrap, kan nog steeds rekenen op een premie van maximum 10.000 euro.

2.4. Rol van het Agentschap Wonen-Vlaanderen

De heer *Hugo Beersmans*, administrateur-generaal van het Agentschap Wonen, benadrukt dat hij een uitvoerend agentschap leidt. Hij bevestigt het relaas van minister Lieten. De

acties van het kabinet van de nieuwe minister Freya Van den Bossche waren allicht gebaseerd op een nota van 16 juli 2009, waarin de administrateur-generaal alarm sloeg. Hij had trouwens al maanden eerder haar voorganger Marino Keulen op de hoogte gebracht dat er geen kredieten meer waren om bijkomende renovatiepremies uit te betalen.

Het nieuwe kabinet heeft snel actie ondernomen. Het agentschap heeft daarvoor een paar mogelijke scenario's uitgestippeld. Dat had het trouwens ook gedaan voor de vorige minister. Als uitvoeringsdienst kan het agentschap geen informatie geven voordat de Vlaamse Regering beslist heeft. De Vlaamse Regering keurde de hervorming van de renovatiepremie goed op 2 oktober. Het persbericht is onmiddellijk gepubliceerd, de tekst van het besluit werd op de website www.bouwenenwonen.be geplaatst. Op maandag 5 oktober heeft het agentschap er een uitvoerig bericht aan toegevoegd, waarin de verschillende aspecten meer gedetailleerd werden uitgelegd: de categorieën, de maxima, de subsidiepercentages, gevolgen voor aanvragen die voor de inwerkingtreding zijn ingediend. Het agentschap meldde toen ook dat de inwerkingtreding verwacht werd voor de tweede helft van oktober. De Vlaamse Infolijn en alle medewerkers van het agentschap kregen die mededeling.

De dienstchefs van de buitendiensten hebben in de twee daaropvolgende weken zelf het initiatief genomen om de wijziging verder bekend te maken, onder meer aan de woonwinkels. In Oost-Vlaanderen, Antwerpen en Limburg zijn alle woonwinkels gecontacteerd, in de provincie Antwerpen zijn ook de huisvestingsambtenaren of de loketverantwoordelijken van alle gemeenten op de hoogte gebracht.

Op 20 oktober is intern en onder voorbehoud een gewijzigd ontwerp van besluit opge maakt naar aanleiding van het advies van de Raad van State. De administrateur-generaal benadrukt dat de Raad van State niet zo gemakkelijk spoedadvies geeft: de raad was dus overtuigd van het dringende karakter van het dossier. In het ontwerpbesluit stond dat de wijziging in werking trad op de datum van publicatie. Daarbij heeft de Raad van State geen opmerking gemaakt.

Sinds september waren geen betalingsbesluiten meer genomen. Alle aanvragers van wie het dossier was goedgekeurd, hebben na 20 oktober een brief gekregen waarin stond dat ze volgens de oude regeling betaald zouden worden, allicht nog dat jaar.

Op 23 oktober heeft het agentschap de teksten van de definitieve beslissing met de verwachte inwerkingtredingsdatum van eind oktober op de website gepubliceerd. De dienstchefs en – voor zover de heer Beersmans kan nagaan – ook de Vlaamse Ombudsdienst werden daarvan op de hoogte gebracht: deze laatste via een informeel bericht. De lijst met de vaak gestelde vragen over de renovatiepremie en hun antwoorden werd voor aanpassing van de website gehaald.

Op 26 oktober heeft het agentschap, naar aanleiding van de beslissing van de Vlaamse Regering over de derde begrotingsaanpassing van 2009, de typebrief voor laattijdige betalingen aangepast. Alle aanvragers die een toezegging kregen vóór 1 september 2009, werden op de hoogte gebracht dat ze nog dat jaar, normaal gezien eind november of begin december, hun premie zouden krijgen. Op 28 oktober heeft het agentschap de juiste datum van de nieuwe regeling, namelijk 29 oktober, op de website vermeld. Op dat moment bevestigde de kanselarij van de Vlaamse Regering dat het besluit de volgende dag in het Belgisch Staatsblad zou worden gepubliceerd. Op 29 oktober heeft het agentschap een aangepaste versie van de vaak gestelde vragen en antwoorden op de website gezet. Op 30 oktober stonden de nieuwe aanvraagformulieren online. Op dezelfde datum werd een verduidelijking van de nieuwe regeling naar de Vlaamse Infolijn gestuurd.

Vanaf 4 november, naar aanleiding van klachten over het gebrek aan overgangsbepalingen en over de wijziging zelf, heeft het agentschap opnieuw een typebrief verspreid. Die typebrief is, onder meer op aangeven van de Vlaamse Ombudsdienst, bijgewerkt.

3. Bespreking in de commissie

Mevrouw *Patricia De Waele* erkent het belang van de ombudsdienst. Ze is ervan overtuigd dat de burger niet wakker ligt van budgettaire oorzaken, noch van communicatiemaatregelen, maar wel van afspraken die niet worden nagekomen. Het is niet correct om tijdens een wedstrijd de regels te wijzigen.

Mevrouw De Waele heeft begrip voor de overnameperikelen bij het begin van een regeerperiode, maar bij de hervorming van de renovatiepremie was het wellicht mogelijk geweest om door interne budgettaire verschuivingen een langere overgangperiode in te lassen. Het gaat immers niet alleen over verbouwers die plannen hebben, maar ook over verbouwers die al verbintenissen zijn aangegaan of werken hebben uitgevoerd. Die mensen rekenden op de premie. Soms beschikten ze nog niet over de nodige papieren, in andere gevallen waren ze niet op de hoogte van de nieuwe regeling, met als resultaat dat ze hun aanvraag niet tijdig indienden. Mevrouw De Waele kent ook een gezin dat omwille van gezondheidsproblemen besloot een aanvraag wat later in te dienen.

Als burgers de renovatiepremie niet ontvangen, zou dat ertoe kunnen leiden dat ze hun facturen later betalen, waardoor de – kleine – aannemer de dupe wordt. Mevrouw De Waele verwijst naar de discussie over de leveranciers van zonnepanelen voor wie gelijkaardige problemen dreigen (*Parl. St. Vl. Parl. 2009-10, nr. 234/18*).

Het lid pleit voor een aanvaardbare overgangperiode. Ze vraagt voldoende tijd voor aanvragers die de werken al uitgevoerd hebben, zodat ze hun facturen kunnen verzamelen en indienen volgens de oude regels. Zeker in tijden van crisis moet de overheid een betrouwbare partner zijn, die verbintenissen naleeft. Anders verzinkt de burger in onzekerheid en durft hij niets meer te plannen.

Mevrouw *Liesbeth Homans* heeft begrip voor besparingen in budgettair moeilijke tijden. Het lid constateert dat LDD zowel pleit voor een uitbreiding van het stelsel van de huursubsidies als voor budgettaire verschuivingen om de overgangperiode voor de renovatiepremie te verlengen. Ze wijst die partij erop dat de budgetten niet onuitputbaar zijn.

De Vlaamse Regering zou het besluit over de huursubsidie met dezelfde snelheid moeten behandelen als de hervorming van de renovatiepremie, merkt mevrouw *Mieke Vogels* in dat verband op.

Voorts betreurt mevrouw *Liesbeth Homans* dat het kabinet-Van den Bossche in zijn persbericht de term ‘kapitaalkrachtige gezinnen’ heeft gebruikt. Daarmee bedoelt het kabinet blijkbaar de groep met inkomens tussen 25.000 en 50.000 euro. De hervorming treft vooral tweeverdieners, vaak mensen met jonge kinderen. Mevrouw Homans heeft begrepen dat deze gezinnen voortaan geen 30 maar 20 percent van hun renovaties kunnen laten terugbetalen, maar dat het plafond van 10.000 euro behouden blijft. Om dat plafond te halen, moeten de betrokkenen dus voor 50.000 euro aan facturen indienen. De periode van drie jaar voor de indiening van die facturen blijft intussen behouden. Als oplossing stelt het lid voor om deze periode te verlengen tot vijf jaar, zodat de verhoogde investering ook over een langere termijn kan worden gespreid.

Ook heeft mevrouw Homans vernomen dat alle bestaande premies zullen worden herbekeken en eventueel geïntegreerd. Als in die context de renovatiepremie nog eens zou worden hervormd, zou ze dat betreuren.

Zowel de vorige als de huidige minister opperden de mogelijkheid om ook facturen van zelf aangekochte en geplaatste materialen in aanmerking te laten komen voor de premie. Dat vergroot de kans op misbruik. Niemand controleert immers of die materialen wel degelijk in die ene woning gebruikt zijn, meent mevrouw Homans.

Beschikt de administratie over voldoende personeel om, zeker sinds de aanpassing, de vragen van onder meer particulieren en gemeentediensten te kunnen bolwerken? Allicht niet, dat vergt immers ook bijkomende middelen. En klopt het dat het nieuwe informaticaprogramma van de administratie niet op de nieuwe premieformule is afgestemd?

Het lid betreurt trouwens de afwezigheid van de Open Vld-fractie bij het debat, daar ze voormalig minister Keulen medeverantwoordelijk acht voor de huidige situatie.

Ten slotte vindt mevrouw Homans het vreemd dat architectenkosten niet langer worden vergoed, zeker gezien de uitspraak van minister Lieten dat de nieuwe renovatiepremie enkel structurele veranderingswerken en niet langer luxewerken dekt. Ook mevrouw *Tine Eerlingen* betreurt dat het ereloon van een architect niet langer in aanmerking komt voor de renovatiepremie. Een architect geeft immers structureel advies, kijkt facturen na en controleert of de werken goed zijn uitgevoerd, maar geeft ook advies over energiezuinig bouwen en over bouwfysische aspecten. Een architect is dus geen overbodige luxe. Mevrouw Eerlingen pleit om bij de komende hervorming opnieuw de erelonen in aanmerking te nemen voor subsidies.

Mevrouw *Veerle Heeren* drukt namens de CD&V haar tevredenheid uit over het voortbestaan van de renovatiepremie. Het lid pleit voor een hervorming en integratie van alle bouwpremies om een herhaling van de opeenvolgende besparingsrondes in de jaren negentig te vermijden. Toen werd de premie in een eerste ronde omgevormd tot een bijdrage in de leningslast. Na een aantal jaren werd die bijdrage gehalveerd en nog later helemaal afgeschaft onder het mom van het beperkte succes. Een integratie zal de duidelijkheid en de transparantie ten goede komen. De huidige hervorming treft vooral de lagere middenklasse, meent mevrouw Heeren. Ze vraagt om bij de integratie aan die groep voldoende aandacht te besteden.

Ook de term luxe is voor interpretatie vatbaar. Voor mevrouw Heeren is een tweede toilet op het gelijkvloers geen luxe maar een ingreep die past in het levenslange wonen. Binnenkort zullen immers heel wat tachtigjarigen in hun eigen grote woning moeten blijven wonen omdat er geen plaats is in een woonzorgcentrum of in een sociale woning. Het lid geeft de woonzorgteams in Limburg als voorbeeld van hoe provinciale en regionale inspanningen samen kunnen worden ingezet om het levenslange wonen te bevorderen. De woonzorgteams, een provinciaal initiatief, begeleiden ouder wordende huiseigenaars bij de renovatie van hun woning, zodat ze langer zelfstandig kunnen wonen. De renovatiepremie vormt daarbij een belangrijk hulpmiddel.

Ten slotte reikt mevrouw Heeren het agentschap de suggestie aan om een bestand aan te leggen met de e-mailadressen van de 308 gemeentelijke verantwoordelijken voor huisvesting – vaak de huisvestingsambtenaar. Zo kan de administratie de gemeenten rechtstreeks informeren, zeker in acute situaties. Niet elke stad heeft een woonwinkel, maar een dienst Ruimtelijke Ordening, een infoloket, en een eigen website hebben ze wel allemaal.

Kortom, mevrouw Heeren hoopt op een goede hervorming want investeren in renovatie is niet alleen belangrijk voor de economie, maar ook om de vergrijzing het hoofd te bieden.

Mevrouw *Michèle Hostekint* merkt op dat iedereen een langere overgangperiode beter zou hebben gevonden, maar wijst zoals minister Lieten op de voorgeschiedenis: medio 2009 waren de budgetten voor de renovatiepremie op. De administratie heeft al in de helft

van 2008 het dreigende gebrek aan middelen aangekaart. Toenmalig minister Keulen heeft de premie niet hervormd, noch de budgetten ervoor opgetrokken. Pas later werd het oorspronkelijk voor 2009 begrote bedrag van 80 miljoen euro verhoogd: zowel bij de derde begrotingsaanpassing van 2009 als in de begroting 2010 gebeurde dit met telkens 30 miljoen euro. De huidige minister valt dus weinig te verwijten.

In tegenstelling tot de ombudsman vindt mevrouw Hostekint dat het persbericht wel degelijk voldoende informatie over de nieuwe voorwaarden bevatte, onder meer over de werken die nog voor de premie in aanmerking komen. Ook maakte het persbericht melding van de rechtvaardiger verdeling van de middelen, met een subsidie van 30 procent voor gezinnen met een laag inkomen en een subsidie van 20 procent voor kapitaalkrachtigere gezinnen. Mevrouw Hostekint wijst op het belangrijke nuanceverschil tussen de woorden ‘kapitaalkrachtiger’ en ‘kapitaalkrachtig’.

Het persbericht van de ombudsdienst van 3 november 2009 tikt de Vlaamse Regering op de vingers over de renovatiepremie. De brief van de ombudsdienst aan minister Van den Bossche dateert van 4 november 2009. De ombudsdienst heeft dus eerst de pers gecontacteerd en pas dan de minister op de hoogte gebracht van de klachten. Is de goede praktijk niet dat de ombudsdienst eerst alle betrokkenen hoort en pas dan conclusies trekt, vraagt mevrouw Hostekint zich af.

De heer *Nan Van Zutphen*, Vlaams ombudsman ad interim, vindt dat de communicatie van oktober in deze commissie wel erg rooskleurig wordt voorgesteld. Passieve communicatie was er allicht. Een burger die zelf op zoek ging, kon wel wat informatie vinden, met dan nog een aantal lacunes. Goede communicatie is echter vooral actief, en dat soort communicatie was er te weinig. Wie het persbericht van 2 oktober heeft gemist, of het wel heeft gehoord maar door de teneur ervan op het verkeerde been gezet is, heeft geen informatie ontvangen. Het Vlaamse decreet betreffende de normen voor overheidscommunicatie zegt dat informatie op maat, gemakkelijk, volledig, juist, betrouwbaar, tijdig en actief moet zijn. Het maakt geen uitzondering voor moeilijke boodschappen, integendeel.

De overheid moet haar budgetten in de hand houden, maar in dit geval wordt een volkomen willekeurig gekozen groep burgers het slachtoffer. Die mensen hebben hun facturen niet tijdig ingediend omdat ze niet op de hoogte waren van de nieuwe regeling of omdat ze de facturen nog niet hadden ontvangen. Hun vertrouwen in de overheid is nu geschokt. Dat valt niet goed te praten, ook al zijn de drijfveren een goed financieel beheer en het redden van de renovatiepremie.

Op de laatste opmerking van mevrouw Hostekint antwoordt de heer Van Zutphen dat de ombudsdienst voordat hij het persbericht heeft verspreid, al heel wat klachten had ontvangen. Daarvan had de dienst het kabinet al op de hoogte gebracht, zoals hij dat bij alle individuele klachten doet. Toen het aantal klachten in de tientallen liep, heeft hij het persbericht uitgebracht. Dat kan het kabinet onmogelijk hebben verrast.

Het verrast mevrouw *Michèle Hostekint* hoe dan ook dat de ombudsdienst de pers al heeft ingelicht voor zijn officiële brief aan de minister. Het lid begrijpt best dat het kabinet toen al weet had van ontevredenheid over de hervorming van de renovatiepremie, maar de volgorde van de officiële communicatie verbaast haar.

Wat de budgettaire ruimte betreft, wijst minister *Ingrid Lieten* erop dat de regering bij de derde begrotingsaanpassing van 2009 alle resterende budgetten heeft verschoven om de renovatiepremie te betalen. Daarnaast is er 30 miljoen euro extra vrijgemaakt.

Het is inderdaad nodig om één premiestelsel op te zetten. In het oorspronkelijke besluit stond het levenslange wonen als een criterium. Omdat daarvan nog geen duidelijke defi-

nitie bestaat en omdat de kostenpost moeilijk te normeren viel, is dat geschrapt. Bij de integratie van het systeem zal daar zeker rekening mee worden gehouden, antwoordt de minister op de zorg van mevrouw Heeren.

De werken die de nieuwe renovatiepremie subsidieert, zijn ingedeeld in categorieën en de in te brengen kosten zijn genormeerd. Voor de erelonen van de architecten is een dergelijke normering niet voorhanden, deelt minister Lieten mee aan de dames Homans en Eerlingen. Het was onmogelijk om die normering op korte tijd uit te werken, zeker als er een onderscheid tussen basiskwaliteit en afwerking moest worden gemaakt. De huidige maatregelen gelden dan ook voor de korte termijn. Op langere termijn, namelijk tegen eind 2010, wil de minister een betere afstemming van de verschillende premiestelsels voor wonen en energie. In de loop van 2010 zal ze dan ook gesprekken starten met de koepel van architecten om na te gaan op welke manier de inbreng van de architect in het renovatieproces kan worden ingebed in het premiestelsel. Dat is trouwens al meegedeeld aan de associatie van architecten.

43,2 percent van alle eigenaars in Vlaanderen voldoet aan de toekenningsvoorwaarden van de Vlaamse renovatiepremie. In 2009 bedroeg het gemiddeld uitbetaalde bedrag 6615 euro. Als de nieuwe voorwaarden zouden toegepast zijn, zou dat gemiddeld 5100 euro worden. Minister Lieten denkt dat aanvragers voor de meeste kostenposten een premie zullen blijven ontvangen.

Het gemiddelde premiebedrag daalt dus met ongeveer 1500 euro: geen grootteorde die tot veel onbetaalde facturen zal leiden. De minister deelt dan ook niet de verwachting van mevrouw De Waele dat kleine aannemers de dupe zullen worden van betaalproblemen bij hun klanten.

Mevrouw *Patricia De Waele* is daar niet van overtuigd en gelooft dat de verbouwers door het wegvallen van de premie de facturen op zijn minst later zullen betalen.

Mevrouw *Liesbeth Homans* wijst erop dat de facturen al zijn betaald voordat de premie wordt aangevraagd.

Maar wat als de contracten al zijn getekend en de werken al uitgevoerd, zonder dat de facturen al zijn betaald, vraagt mevrouw *Patricia De Waele*.

De heer *Hugo Beersmans*, administrateur-generaal, bevestigt dat facturen al moeten zijn betaald vooraleer de aanvraag kan worden ingediend, wat dus uitsluit dat mensen door de verlaging van de premie hun factuur niet kunnen betalen.

Door de bijkomende budgetten is het mogelijk om nog dit jaar premies uit te betalen: deze en volgende week worden er voor 30 miljoen euro premies uitbetaald. Tot 28 oktober zijn dan nog dossiers ingediend onder het oude stelsel, waarvoor ongeveer 70 miljoen euro nodig is, uitgaande van de gemiddelde kosten per dossier. Daarvan zijn er al voor 15 miljoen euro dossiers goedgekeurd. Die kunnen dit jaar onmogelijk uitbetaald worden, voegt de heer Beersmans toe.

De heer *Veli Yüksel* herhaalt dat, net als in elke premie, de uitgaven moeten zijn gedaan voordat een premie kan worden aangevraagd. Bovendien vragen aannemers voorschotten voordat ze werken uitvoeren.

Minister *Ingrid Lieten* wijst erop dat 94 percent van de vroegere aanvragers ook onder het nieuwe stelsel een premie zouden krijgen. De andere 6 percent zijn wellicht degenen die een premie aanvragen voor verfraaiing van hun woning. De minister betwijfelt dat die mensen hun rekeningen niet zullen betalen.

Mevrouw *Patricia De Waele* herhaalt dat ze het heeft over mensen bij wie de werken al zijn uitgevoerd maar die de factuur daarvoor nog niet hebben betaald. Als die mensen er nu van uitgaan dat ze een verhoopte premie zullen mislopen, zullen ze hun betaling uitstellen.

De heer *Veli Yüksel* begrijpt die redenering, maar de premie dekt slechts een percentage van de uitgaven. Uiteindelijk zullen de meeste aanvragers wel een premie krijgen, maar die zal kleiner zijn dan ze aanvankelijk dachten.

De heer *Jan Penris*, commissievoorzitter, sluit het debat af en dankt alle aanwezigen.

De voorzitter,

Jan PENRIS

De verslaggever,

Liesbeth HOMANS